

DANSK LANDSKABSPRIS 2012

Ellen Braae, Jacob Fischer og Charlotte Horn

'Drift og pleje' er temaet for årets Dansk Landskabspris. Det er på en og samme tid både et selvfølgeligt, et vanskeligt og et overset tema. Dansk Landskabspris uddeles 20. december 2012

Landskabsarkitektoniske projekter fremhæves ofte for deres design – som en fysisk manifestation af arkitekternes ideer og intentioner. I dette perspektiv antager driften blot en form for 'tankpasser-funktion', som efterfølgende varetages af bygherren og kun sjældent har en faglig offentligheds bevågenhed i samme grad som faserne til og med etableringen. En af grundene til det er, at realisering af landskabsarkitektur er underlagt samme budgetopdelinger og udbudsformer som byggeriet generelt. Her går en skarp skillelinje mellem anlæg og drift. Det giver god mening, når det drejer sig om bygninger og veje, mens det for landskabsarkitektoniske projekter – som ofte bygger på og arbejder med levende materialer – forholder sig noget anderledes.

Når juryen i år vælger at sætte fokus på 'drift og pleje', er det for i forhold til en arkitektfaglig omverden at understrege i hvor høj grad, denne fase er afgørende for hele projektets karakter. Og i forhold til en intern fagoffentlighed sker det med henblik på at udveksle betragtninger om, hvordan viden om drift og pleje på den ene side kan række kvalificerende tilbage i en projektudviklingsfase og på den anden side kan fremhæve, hvordan et projekt kan formes gennem netop driften og plejen. At en del af 'designarbejdet' med andre ord reelt ligger efter den formelle etablering: via den måde vi tager hånd om planter og plantninger, via indskrivning af nye programmer, via den drift, som kan antage så mange former, kan de intentioner, som danner afsæt for projektets etablering, enten understreges, nuanceres eller endog modarbejdes.

På den baggrund har juryen efterspurgt "landskabsprojekter, der i særlig grad har fokus på de udfordringer, som følger, efter at etablering har fundet sted: hvordan fastholdes og udvikles projektets kunstneriske og funktionelle intentioner udtrykt i et levende materiale? Projekter, hvor plejen er indarbejdet på en kvalitativ og innovativ måde, der sikrer balancen mellem anlæggets udtryk, anvendelse og konstante udvikling".

Dansk Landskabspris uddeles af Kommunale Park- og Naturforvaltere (KPN), Dansk Landskabsarkitektforening (DL) og Danske Arkitektvirksomheder (DANSKE ARK). De har nedsat en jury bestående af Charlotte Horn (landskabsarkitekt, Varde Kommune – KPN), Jacob Fischer (kreativ direktør, GHB Landskabsarkitekter – Danske ARK) og Ellen Braae (professor, Skov & Landskab, KU – DL). Traditionen tro har juryen i forhold til temaet suppleret sig med relevante, faglige kompetencer, som i år omfatter Søren Holgersen (redaktør, Grønt Miljø) og Per Malmos (dir., P. Malmos A/S Anlægsgartnermestre), som begge har indgået i juryen. På baggrund af de indkomne forslag har juryen nomineret tre projekter med nedenstående begrundelser.

Nomineret: Hjerting Strandpark, Esbjerg Kommune
Nominated: Hjerting Strandpark, Esbjerg Municipality

Nomineret: Sletten, Holstebro Kommune
Nominated: Sletten, Holstebro Kommune

Nomineret: Grønne områder og grøn strategi, Vordingborg Kommune
Nominated: Green areas and green strategies, Vordingborg Municipality

Hjerting Strandpark, Sanatorievej, Hjerting, Esbjerg V
Anlagt: 2007, udvides 2012 med 430 meter mod nord
Bygherre: Esbjerg Kommune
Projektansvarlig: COWI A/S v. Mette Esbjerg Jørgensen og
Lone Bredgaard Thuesen, landskabsarkitekter MDL,
samt selvstændig arkitekt MAA Helene Plet og Esbjerg Kommune
Driftsansvarlig: Esbjerg Kommune, Vej & Park, Park, Natur & Vandløb
Entreprenør, anlæg: Esbjerg Kommunes entreprenør
Entreprenør, drift: Esbjerg Kommunes entreprenør
Størrelse: længde 900 m, bredde 50-10 m

Hjerting Strandpark, Esbjerg Kommune
Hjerting Strandpark er en del af et større udviklingsområde i Hjerting, der er en nordlig forstad til Esbjerg. Strandparken er ét langt landskabsbånd, der afgrænser de nye boligområder, planlagt sammen med parken. Parken strækker sig fra Ho Bugt og ind i landet, hvor den følger kystens profil og har forskellige landskabstyper som grundlag. Disse landskabstyper mimer kystens naturligt forekommende landskaber. De beskrives i en række tværgående landskabsbånd, der længst inde i landet begynder som skov for derefter at blive til lund, overdrev, hede, glide over i kultiveret park og mose for til sidst som strand og via en lang badebro at ende i havet.

Parken tager således udgangspunkt i det tilnærmede, oprindelige naturgrundlag og skal via driften nærme sig de karakteristiske landskabstyper gennem plejeindsats af beplantningselementerne.

Der er opnået en velbesøgt og attraktiv park med en forholdsvis lav anlægs- og især driftsøkonomi. Det stiliserede, naturprægede parkstrøg er tilført enkelte, formstærke elementer, der på utraditionel vis accentuerer kontrasten mellem de karakterfulde naturtyper og de tilpassede kulturelementer, som mødes i et smukt forløb i det faldende kyster-ræn med storslået udsigt over Ho Bugt.

Siden parken blev indviet i 2007, har der fundet opfølgende drift sted med henblik på

at udvikle naturtyperne og forstærke oplevelsesværdien for parkens brugere.

Hjerting Strandpark nomineres af juryen for Dansk Landskabspris for et projekt, der forener anlæg og drift med natur og oplevelsesmæssige værdier. Parken er anlagt med udgangspunkt i de stedlige naturtyper, som med skarpe grænser fordrer varieret drift. Med tiden kan den tilpassende drift fortsat modne projektet mere overbevisende og i fuld overensstemmelse med ideen om de forskellige naturtyper som parkens markante og bærende udtryk.

Sletten, Viborgvej, Holstebro

Anlagt: 2000-04

Bygherre: Holstebro Kommune

Projektansvarlig: Carl Aage Sørensen, tidl. stadsgartner og teknisk chef i Holstebro Kommune, Roland Gustavson, Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp

Driftsansvarlig: Holstebro Kommune, ved skov- og landskabsingeniør Martin Mejsler Svendsen

Entreprenør, anlæg: HedeDanmark AS v. skov- og landskabsingeniør Christen Nørgaard

Entreprenør, drift: Udbydes af kommunen til skiftende entreprenører
Størrelse: 160 ha

Sletten, Holstebro Kommune

Sletten er et byudviklingsprojekt med 400 boliger og enkelte institutioner. Projektet er anlagt efter en større landskabsplan med skov som omdrejningspunkt: skoven fungerer på den ene side som landskabsmodnende element omkring boligenhederne og på den anden side som kontrastskabende element til den åbne slette, der bølgner ned mod en stor kraftværkssø.

Et varieret og differentieret skovlandskab er anlagt med fokus på de tidlige værdier i skovens udviklingsfaser. Tre modeller opererer bevidst med plantningernes udvikling over tid efter forskellig etableringsmetode, og skovens udvikling observeres nøje som en slags landskabslaboratorium, hvor nye modeller for sk-

ovrejsning bliver fulgt i samarbejde med Sveriges Lantbruksuniversitet i Alnarp.

Der er tale om en alternativ plan for pleje, hvor beboerne involveres i de valgte driftstiltag. Under etableringen er der eksperimenteret med anvendelse af dækafgrøder som en driftsbillig etableringsmetode med natur- og oplevelsesmæssige fordele. Fællesskabszonen op til boligerne udtrykker kreativitet og engagement omkring dét at have skoven som nabo. Beboernes involvering i skovens drift giver muligheder for at udvide fællesskabet til også at omfatte naboskabet med skov. Daværende stadsgartner Carl Aage Sørensen har stået for planlægningen og har siden fulgt op på udviklingen af skov og det omgivende græsningslandskab på innovativ vis.

En differentieret plejeindsats forventes fremover at tydeliggøre de forskellige skovtypologier, der er en væsentlig del af visionen om variation i skovtemaet.

Sletten nomineres af juryen for Dansk Landskabspris for den fremsynede og visionære indfaldsvinkel til at etablere skov som en varieret, oplevelsesrig, bynær skovtype, der som driftsbilligt landskabselement afgrænser byen mod det åbne land. Anlæg og drift er sammentænkt tidligt i planlægningen. Det problematiske grænseland mellem have og skov er udviklet til en integrerende attraktiv zone med tydelig privat involvering i den voksende skov som et fælles gode med medansvar i driftsfaserne.

Vordingborg Kommune, grønne områder og grøn strategi
Bygherre: Vordingborg Kommune, Natursekretariatet/Miljø- og Klimaudvalget
Anlæg: Slotsbanken, Historisk-Botanisk Have, Kirkeengen, Kirkeskoven,
Vordingborg Stadion, Trellemarken, Vintersbølle Strand, Frederiksminde
Projektansvarlige: G.N. Brandt 1919-44, Andreas Bruun Landskabsarkitekter
1994-, Mogens Klintø 1944-84, Flemming Kruse 1984-
Driftsansvarlige: Stadsgartner Mogens Klintø 1944-84, stadsgartner (naturchef
fra 2007), Flemming Kruse 1984-
Entreprenør, anlæg: Vordingborg Kommune, OK grøn anlæg, Rasch & Søn, m.fl.
Entreprenør, drift: Vordingborg Kommune, OK grøn anlæg, m.fl.
Størrelse: Vordingborg Kommune har udlagt 400 ha rekreative grønne områder

Historisk-Botanisk Have, G.N. Brandt 1921, renoveret af Andreas Bruun Landskabsarkitekter 1995. Øverst. Kirkeengen, Klintø 1950, Kruse 1988
Historical-Botanical Garden, G.N. Brandt 1921, renovated by Andreas Bruun Landskabsarkitekter 1995. Top. Kirkeengen, Klintø 1950, Kruse 1988

Vordingborg Kommune

Vordingborg Kommunes grønne strategi og driftsstyring for forvaltningen af kommunens parker, grønne områder og naturarealer kan tydeligt aflæses ved besigtigelse af de forskelligartede anlæg. Særligt skal området omkring Gåsetårnet fremhæves. Den differentierede plejeindsats understøtter udviklingen i de forskellige historiske anlæg, som Vordingborg Kommune er rig på. Områderne spænder således fra det meget velholdte havepræg over flere niveauer til det mere naturprægede.

De havekunstneriske anlæg plejes med omhu, renoveres og udvikles og fremstår i dag som enestående anlæg i havekulturel henseende. Der er flere eksempler på, at plejen af værdifulde anlæg sikrer balancen mellem

anlæggets udtryk, anvendelse og konstante udvikling.

Voldområdet, Historisk-Botanisk Have, Kirkeeng og Kirkeskov ligger i et samlet forløb i Vordingborgs bymidte og viser smukt forskelle i plejeniveau, udtryk m.m.

Vordingborg Kommune arbejder på flere måder med nye, grønne udviklingsprojekter, der geografisk er spredt ud på de større byer. På den store skala er der tale om naturpark eller nationalpark med visioner om at skabe større områder med sammenhængende natur som en del af et naturnetværk.

Et anlæg under udvikling er 'købstadslystanlægget' Frederiksminde i Præstø. 'Stege Voldanlæg' er under renovering, og Vordingborg by får med 'Trellemarken' et anderledes

rekreativt område med ny natur tæt på vandet.

Vordingborg Kommune nomineres af juryen for Dansk Landskabspris for det vedholdende arbejde med udvikling af en differentieret driftsstyring af meget forskellige natur- og parktyper, hvis særlige karakteristika skærpes gennem driften. Større renoveringer og nye grønne anlæg er udviklet gennem de senere år og er udtryk for den på alle niveauer stedse ambitiøse planlægning af kommunens parker og naturområder.

Ellen Braae, landskabsarkitekt MDL, prof., Skov & Landskab, KU, Jacob Fischer, landskabsarkitekt MAA, MDL, Charlotte Horn, landskabsarkitekt MDL, Varde Kommune